

*Савченко К. В.,
к.е.н, доцент кафедри фінансів,
Сумський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ

Одним із важливих інструментів регулювання циклічних коливань у країні може виступати впровадження стабілізаційної монетарної політики. Метою монетарної стабілізаційної політики є забезпечення стабільного економічного зростання, максимально ефективного використання фінансових ресурсів, стабільність рівня цін, рівновага платіжного балансу тощо.

Згідно з монетаристським підходом грошова маса справляє ефективний вплив на стабілізаційну ситуацію у країні, оскільки монетарні імпульси здатні міняти і акумулювати витрати суб'єктів господарювання в необхідному напрямі. Аналіз практичного використання фінансових механізмів стабілізаційної політики показує, що в промислово розвинених країнах використовують одночасно інструменти монетарної та фіскальної політики, причому на етапах спаду застосовуються експансіоністські інструменти, а на етапі підйому – рестрикційні.

Потрібно зазначити, що сучасні стабілізаційні інструменти монетарної політики неможливо виділити окремо для кожного виду управління циклічними коливаннями – вони використовуються постійно, а за необхідності стабілізації економічного процесу фінансові інструменти трансформуються.

З іншого боку, для здійснення стабілізаційної політики використовуються інструменти монетарної політики з метою акумулювання коштів для стабілізаційного фонду. Більшість центральних банків промислово розвинених країн для наповнення стабілізаційних фондів використовують операції з цінними паперами на відкритому ринку. При цьому необхідно зазначити, що кожна країна на свій розсуд формує відповідний баланс між монетарними інструментами, які вона використовує. Це співвідношення залежить насамперед від структури внутрішніх фінансових ринків та методів, які обирає центральний банк для управління ринком. На етапі активного розвитку ринку операції на відкритому ринку є пріоритетними для стабілізаційної політики, адже отримані прибутки акумулюються на рахунках стабілізаційного фонду майбутніх поколінь.

Проте не завжди інструменти монетарної політики повністю використовуються у стабілізаційній політиці країни. Так, наприклад, на сьогодні переважно у країнах з перехідною економікою намагаються ввести обмеження на пряме кредитування стабілізаційних програм держави, оскільки фактично виділені цільові кошти спрямовуються на монетарне фінансування фіскального дефіциту. У цих країнах встановлюються обмеження (на законодавчому рівні) стосовно повної чи часткової заборони центральним банком країни на обсяг, термін, цільове використання та/чи частоту надання фінансових ресурсів центральним банком.

Потрібно звернути увагу, що на сьогодні у світовій практиці спостерігаються тенденції управління стабілізаційними економічними процесами, які спрямовані перш за все на зрівноваження величини процентної ставки, як елементу монетарної політики. Однак необхідно пам'ятати і про фіскальні механізми стабілізації, які найчастіше використовуються одночасно і невід'ємно один від одного. При цьому, на нашу думку, необхідно впроваджувати з боку держави жорсткі обмеження щодо використання фіскальних механізмів стабілізаційної політики, які особливо часто використовуються в умовах надзвичайно гострих фінансових криз і у країнах з недостатнім рівнем економічного розвитку. Очевидно, що збільшення податкового тиску, як передумови для зростання рівня витрат держави на стабілізаційні заходи, є досить обмеженим. Перевищення прийнятних меж може негативно позначитися і на мотивації до праці, і на ситуації у виробничих сферах. До того ж підвищення рівня безробіття при-

зводить до скорочення надходжень до системи соціального захисту (які також є джерелом акумулювання коштів для покриття цільових витрат суспільства). Така ситуація значно погіршує фінансову базу функціонування фінансових механізмів стабілізаційної політики.

Однак необхідно підкреслити, що, незважаючи на це, у світі все більшого визнання отримують механізми монетарної політики, які розглядаються вже не стільки як економічний тягар, що суспільство вимушене нести, виходячи із політичних міркувань, а як певний фактор виробництва, який сприяє стабільності економіки, підвищенню її ефективності та гнучкості.

Отже, промислово розвинені країни в умовах відкритої економіки постійно застосовують фінансові механізми стабілізаційної політики. Підвищення процентних ставок і одночасне зменшення чутливості до процентних ставок сукупного попиту, підвищення норми резервування і збільшення загальної маси грошей в обігу – дві найбільш поширені схеми стабілізації циклічних коливань та превентивного управління кризами у країні. На практиці монетарна політика фактично не може існувати без фіскальної, адже вони взаємодіють та взаємодоповнюють одна одну, а комбінація їх механізмів призводить до стабілізації та поступального збільшення темпів економічного розвитку.

Упровадження таких інструментів в Україні гальмується насамперед недостатньою відповідністю сучасним вимогам інституціонального середовища української економіки. Зокрема, це стосується правового забезпечення застосування зазначених механізмів та їх адаптації до особливостей перебігу фінансових криз. Тому першочерговим завданням у даному напрямі повинне стати вдосконалення саме фінансового права в контексті забезпечення стабілізації економіки в умовах виходу з кризи.